

Protokoll fört vid enskild föredragning

Utbildnings- och kulturavdelningen
Kulturbyrån, kulturmiljöenheten, U3a

Beslutande
Minister
Annika Hambrudd

Föredragande
Antikvarie
Daniel Anderberg

Justerat
Omedelbart

Nr 8

Tillstånd för rubbande av skyddat
maritimt kulturarv (M1 Le 418.6) i
Söderby sjö, Lemland
ÅLR 2023/4297
214 U3a

Ärende

Söderby samfällighet (417-418-876-2) har den 30.05.2023 anhållit av Ålands landskapsregering om tillstånd att rubba skyddat maritimt kulturarv M1 Le 418.5. Ingreppet avser att utöka antalet båtplatser samt förbättra en befintlig sjösättningsramp.

Beslut

Ålands landskapsregering avslår anhållan om tillstånd att rubba fast fornlämning M1 Le 418.5 som utgörs av ett skyddat maritimt kulturarv.

Varken av ansökan eller av inlämnad komplettering framgår några exakta åtgärder gällande sjösättningsrampen varpå ansökan till denna del inte prövas.

Motivering

Söderby samfällighet har den 30.5.2023 anhållit om rubbande av skyddat maritimt kulturarv (M1 Le 418.5) som enligt sökanden orsakar oskälig stor olägenhet i förhållande till fornlämningens betydelse.

Landskapsregeringen konstaterar att det önskade ingreppet berör fredat maritimt kulturarv som är skyddad enligt 1 § och 11 § i landskapslag (1965:9) om fornminnen samt 2 § i landskapslag (2007:19) om skydd av maritimt kulturarv.

Landskapsregeringen konstaterar vidare att fornlämningen utgörs av ett tidigt kravellbyggt fartygsvrak som på typologiska grunder kan dateras till mitten av 1800-talet. Det är i sin kontext en sällsynt typ av vrak, då övriga vrak i närområdet är byggda med klinkteknik eller består av kända fartyg övergivna på 1900-talet. Vraket representerar en viktig del av Lemlands sjöfartshistoria i och med övergången till kravellbyggda fartyg, avsedda för längre trader.

Enligt antikvarisk bedömning gjord av Ålands landskapsregering är denna lämning mycket ovanlig och den bör därför bevaras.

Landskapsregeringen har den 22.6.2023 begärt att sökanden skall komplettera ärendet med de planerade åtgärdernas exakta placering, omfattning och syfte samt varför projektet inte kan genomföras utan ingrepp i det skyddade maritima kulturarvet.

Sökanden har den 30.8.2023 kompletterat ärendet med ritning över de planerade åtgärderna vid båtuppdraingsrampen, de nya båtplatserna samt en alternativ placering för nya båtplatser.

Det område som avses för de alternativa båtplatserna har redan tidigare använts som upplagsplats för muddermassor och är alltså inte i naturtillstånd. (Se **bilaga 1 U3a23E07**, ansökan om miljögranskning av muddring ÅMHM 2017-251-1 och Rapport över arkeologisk besiktning ÅLR 2017/2275).

Med hänsyn till fornlämningens vetenskapliga värde samt att utredningen visat att det finns en alternativ placering för båtplatserna som inte innebär ingrepp på i lag fredad fast fornlämning M1 Le 418.5 bedömer landskapsregeringen i enlighet med 1 § och 11 § i LL (1965:9) om fornminnen och 2 § i LL (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet att den i lag fredade fasta fornlämningen M1 Le 418.5 inte orsakar oskäligt stor olägenhet i förhållande till dess betydelse. Därmed avslås anhållan om att rubba fornlämningen.

Tillämpade lagrum

1 och 11 § Landskapslag (1965:9) om fornminnen

2 § Landskapslag (2007:19) om skydd av det maritima kulturarvet

Ändringssökande

Besvärсанvisning till beslutet bifogas

Nr 9

Tillstånd för ingrepp i fast fornlämning Su
12.23, Kastelholms slott, Kastelholm,
Sunds kommun.

ÅLR 2023/7410

215 U3a

Ärende

Landskapets fastighetsverk har den 20.9.2023 samt genom komplettering den 29.09.2023 anhållit om tillstånd att göra ingrepp på fast fornlämning Su 12.23, Kastelholms slott. Syftet med ingreppet är för att kunna montera tillgänglighetsrampar vid Norra längans entré samt vid bron mellan stora och lilla borggården. Vidare ämnar man anlägga en scen på stora borggårdens västra länga med ett handrücke på västra murens insida.

Sökanden:

Landskapets fastighetsverk

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt att bevilja Landskapets fastighetsverk tillstånd för att genomföra de planerade ingreppen på fast fornlämning Su 12.23 i Kastelholm, Sunds kommun.

Tillståndet gäller borring för ett maximum av 19 fästpunkter för att kunna fästa tillgänglighetsrampen i norra längan, västra muren och västra längans norra del samt borring av ett maximum av fyra fästpunkter för handledare i den västra muren.

Placeringen av den föreslagna scenen samt nedtagning av stenar som ligger ovan blyplåten är inte ett tillståndspliktigt ingrepp i fast fornlämning, varpå ansökan till denna del inte prövas.

Samtliga ingrepp ska vara reversibla. Arbetet ska dokumenteras och arbetsrapport ska tillställas Ålands landskapsregerings kulturbyrå efter avslutat arbete.

Motivering

Ålands landskapsregering konstaterar att det planerade ingreppet på Kastelholms slottsruin innebär ingrepp på fast fornlämning, Su 12.23, vilken är fredad enligt 1 § i Landskapslag (1965:9) om fornminnen (fornminneslagen).

Ålands landskapsregering har granskat de inlämnade handlingarna rörande den tillkommande tillgänglighetsrampen samt scenens utformning utifrån ett bebyggelseantikvariskt perspektiv.

Syftet med ingreppet är att uppföra en scenkonstruktion med integrerade ramper på Kastelholm slotts borggård för ökad tillgänglighet och utökad användning av slottet. För att hantera nivåskillnaderna mellan borggården och ramperna måste ett antal stenar som ligger ovanpå blyplåten monteras ned. Blyplåten monterades på delar av murarna i samband med renoveringen av slottet under 1990-talet. De stenar som placerades ovanpå är därmed inte en del av de ursprungliga murarna.

Ingreppet kommer innebära direkta ingrepp i slottsruinen i form av möjliga infästningspunkter för montering av tillgänglighetsramp samt handhandledare i västra muren. Som mest kan det bli aktuellt med 19 fästpunkter för att kunna garantera rampens stabilitet och fyra för handledaren.

Ålands landskapsregering konstaterar att 10 § i fornminneslagen ger landskapsregeringen rätt att vidta åtgärder för ens fornlämnings skydd och för vård nödvändiga åtgärder.

I vårdplanen för Kastelholms slott (Palamarz, P, 2012, *Kastelholms slott - Underhållsplan 2012*, Ålands landskapsregering, Museibyran) återspeglas det antagna syftet med förvaltningen samt dess inbördes prioriteringsordning för användningen. Som vårdplanen syfte räknas upp att; 1. Skydda ruinen mot förfall. 2. Förlänga dess existens. 3. Bevara dess karaktär och kulturhistoriska värde. Först därefter anges; 4; Göra objektet tillgängligt och 5: Förmedla de kulturhistoriska värdena till slottets och området besökare.

Som ett principiellt ställningstagande anges sammanfattningsvis att samtliga vårdåtgärder, som kan leda till ett, ur bevarande- och varsamhets synpunkt oacceptabelt ingrepp i byggnaden skall hindras.

Landskapets ståndpunkt är att åtgärden är befogad. Detta ställningstagande grundar sig i slottets nuvarande användning som ett av Ålands viktigaste besöksmål och dess utvecklingspotential som sådan. De åtgärder som planeras är sådana att dessa som kommer att öka slottets tillgänglighet samt möjlighet till förmedling utan att göra oacceptabla ingrepp i byggnaden och därmed minska dess kulturhistoriska värde.

Ålands landskapsregering konstaterar att tillstånd kan ges under förutsättning att monteringen följer de anvisningar som givits i ansökan och kompletterande ansökan.

Tillämpade lagrum

1 och 10 §§ Landskapslag (1965:9) om fornminnen

Ändringssökande

Besvärсанvisning till beslutet bifogas

Ålands landskapsregering
Kulturbyrån, Enheten för kulturarvsförvaltning

Rapport över arkeologisk besiktning

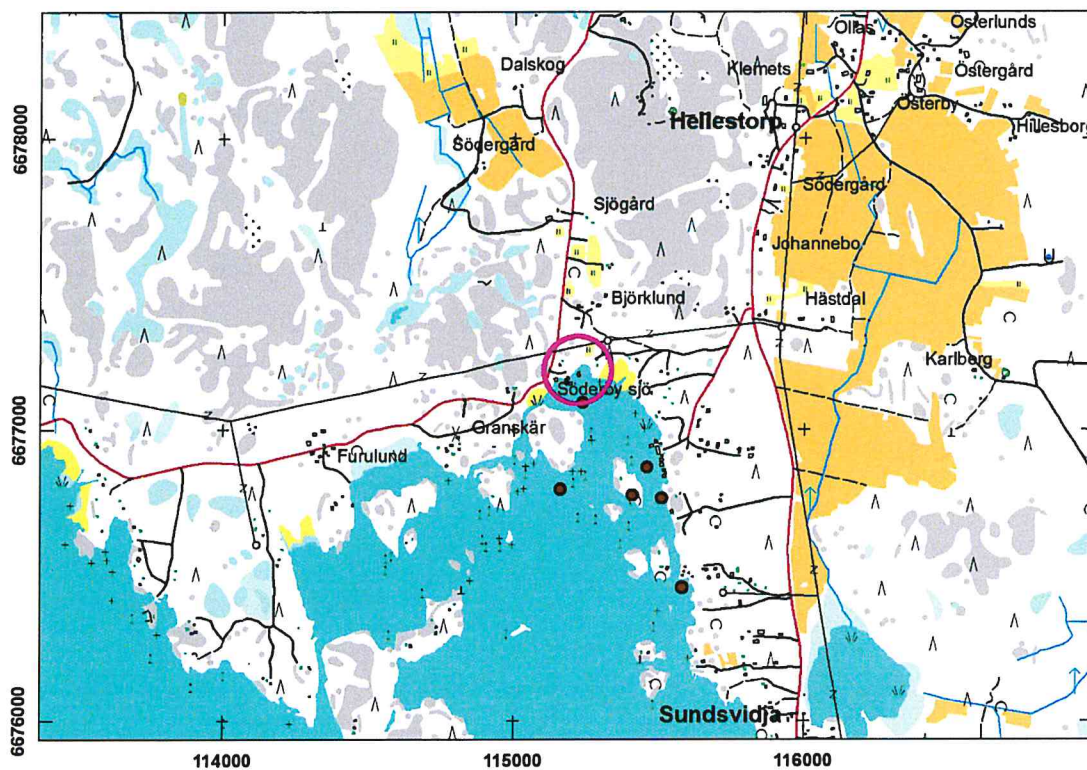
Ärende: Ansökan om miljögranskning av muddring
(ÅLR 2017/2275 och ÅMHM 2017-251-1)

Kommun: Lemland

By: Söderby

Fornl. nr. M1 Le 418.5

Uppdrag: 2017-051

Figur 1. Utdrag från grundkartan med besiktningsområdet i lila. I skala 1:25 000.

BAKGRUND

Söderby samfällighet anhöll 15.3.2017 om tillstånd från ÅMHM för muddring av samfällighetens småbåtshamn i Söderby sjö, Lemlands kommun.

Platsen för muddring är i Söderby gamla byhamn vilken varit i bruk sannolikt redan i slutet av 1700-talet. I området finns maritima fornlämningar i form av skeppsvrak och krängkistor.

BESIKTNINGEN

I besiktningen den 11.8.2017 deltog antikvarie Marcus Lindholm och syssloman Börje Lundberg från Söderby samfällighet.

Vid besiktningen vilket skedde med båt av platsen för den föreslagna muddringen och uppläggsplatsen för muddermassorna på Söderby samfällighets mark kunde det konstateras att inga antikvariska hinder föreligger för de föreslagna arbetena. Det kunde också konstateras att muddringsarbetena inte kommer att påverka den maritima fornlämning, M1 Le 418.5, som ligger cirka 20 meter öster om muddringsplatsen.

Figur 1. Panoramabild över det planerade muddringsområdet mot söder. Foto: M. Lindholm, C170811_04.JPG.

*Figur 2. Översikt över uppläggningsplatsen för muddermassorna. Foto mot söder.
Foto: M. Lindholm, C170811_07.JPG.*

RESULTAT

Vid besiktningen den 11.8.2017 kunde det konstateras att muddringsarbetet och den föreslagna uppläggningsplatsen för muddermassorna inte kommer att påverka några fornlämningar eller kulturlämningar.

Några antikvariska hinder för arbetet föreligger inte.

Mariehamn den 14.8.2017

Antikvarie

Marcus Lindholm

Bilaga 1. Förteckning över digitala foton

Filnamn	Rubrik/namn	Tagits från	Fotograf	Anteckningar
C170811_01	Översiktsbild	väster	ML	Vrak M1 Le 418.5 öster om muddringen
C170811_01	Översiktsbild	norr	ML	Vy över hamnviken i Söderby sjö
C170811_01	Översiktsbild	norr	ML	Vy över muddringsområdet
C170811_01	Översiktsbild	norr	ML	Vy över muddringsområdet
C170811_01	Översiktsbild	norr	ML	Vy över den inre viken
C170811_01	Översiktsbild	norr	ML	Vy över muddringsområdet
C170811_01	Översiktsbild	norr	ML	Vy över upplagsplatsen för muddermassor
C170811_01	Översiktsbild	norr	ML	Vy över upplagsplatsen för muddermassor
C170811_01	Vrakdel	öster	ML	Bottenstock använd i rivet båthus

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet
Norragatan 17, AX-22100 Mariehamn
Tel: +358 18 528 600, Fax: +358 18 528 601
E-post: kansliet@amhm.ax
Hemsida: www.amhm.ax

Diarienummer (fyllas av myndighet)

ÅLANDS MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSMYNDIGHET
15. 03. 2017
2017-251-1

Handlingar riktas till myndigheten, ej till enskild handläggare.

ANSÖKAN OM MILJÖGRANSKNING AV MUDDRING ELLER ANNAT VATTENFÖRETAG*

* Vattenföretag är åtgärder som har verkningar på vatten såsom bortledande, byggande, fyllning, påring, grävning, muddring, sprängning och/eller rensning.

Ansökan enligt 1 § och bilaga 1 i landskapsförordningen om miljöskydd (2008:130)

Ansökan avser	Ansökan avser ☐ ny verksamhet ☒ befintlig verksamhet
	Ansökan enligt ☒ punkt 15.1 - muddrings-, grävnings- eller fyllnadsarbete i vattenområde, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområde uppgår till mer än 50 kvadratmeter. ☐ punkt 15.2 - deponering av muddermassor i vattenområde. ☐ punkt 15.9 - uppförande av vägbank i vatten.

Sökande	Sökandes namn: Söderby samfällighet	Personbeteckning / FO-nummer: 1780484-9
	Adress: C/o Börje Landberg Norra Söderbyvägen 91	
	Postnummer: 22610	Postadress: LEMLAND
	Telefonnr och/eller GSM: 04575300750	Fax: E-post: borje.l@aland.net

Projektets beskrivning och läge (Fortsätter på nästa sida)	Arbets syfte: Fördjupa Söderby samfällighets småbåtshamn vid Söderby Sjö Vatten- och markägare är Söderby samfällighet.	
	Kommun där arbetsobjektet är beläget: Lemland	Stadsdel / byns namn: Söderby
	Har muddring / utfyllnad tidigare gjorts på samma plats? ☐ Nej ☒ Ja, när? i början på 1980-talet	
	Tiden för arbetets genomförande (i princip inte under tiden 15.04 - 31.08): Före 15.4.2017 eller i september 2017	
	Fastighetsbeteckning på det vattenområde som enligt planerna ska åtgärdas: 417-418-878-3	
	Areal (m ²) av vattenområde som åtgärdas: ca 470 m ²	

**Projektets
beskrivning
och läge**

(Fortsättning
från föregående
sida)

Medeldjup av vattenområde som åtgärdas:

Före muddringen: 0,75 meter

Efter muddringen: 1,5 meter

Volym som ska muddras (m³): ca 350 m³

Uppläggningsplatsens areal (m²): ca 1000 m², se karta

Enligt planerna kommer uppläggningsmassorna från början att formas så att de passar in i miljön? Ja Nej

Muddringsmassornas sammansättning (lera, sand etc.):

gyltja och sand

Provtagning av muddermassor Nej Ja, analysresultat samt karta över deponeringsplats bifogas

Om ansökan avser deponering av muddermassor i vattenområde ska provtagning av muddermassor samt bottenvatten utföras i enlighet med 3 § i landskapsförordning (2006:124) om hantering av jord- och muddermassor. Analysresultat ska bifogas ansökan samt karta som redovisar deponeringsplats.

Uppläggningsplatsens läge:

anslutning till muddringsplatsen

Uppläggningsplatsens ägare (om ej den samma som den anmäningsskyldige):

Personbeteckning / FO-nummer:

Adress:

Postnummer:

Postadress:

Telefonnr och/eller GSM:

Fax:

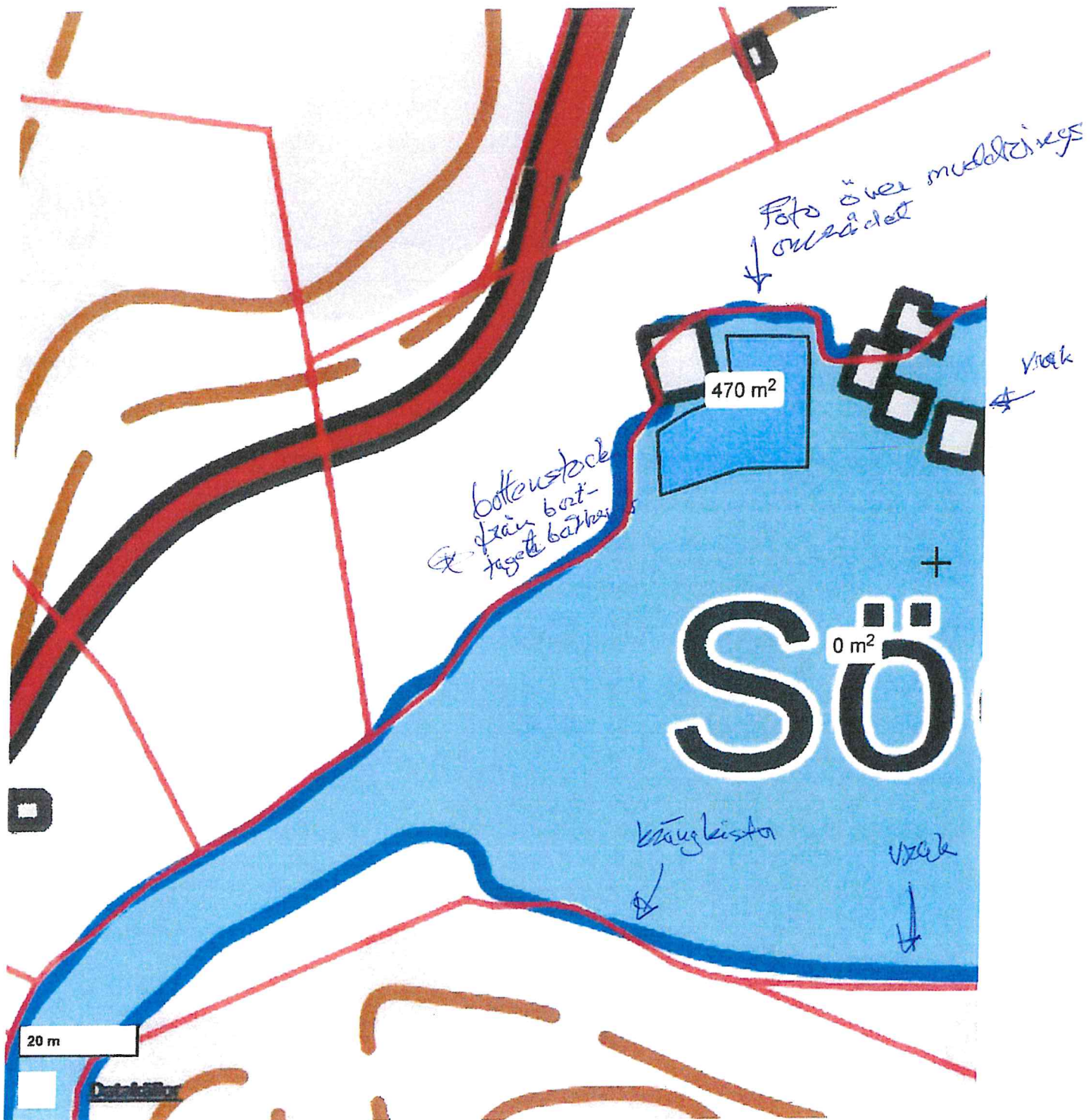
E post:

Sätt på vilket arbetet genomförs:

Muddring från gräv. Massorna lyfts upp
på land bakom skyddsvall

Skydds-, avtals- och Natura 2000-områden samt naturreservat vilka del finns kännedom om:

En återbesök med mätning av vrak

Söderby Sjö
kartblad: L2333H4